

Juglans staat bekend als een imposante boom die jaarlijks een grote hoeveelheid walnoten produceert. Minder bekend is dat zich binnen het geslacht ook enkele siervormen bevinden waarvan vooral het decoratieve blad opvalt.

Tekst: Emiel van den Berg
Foto: www.visionpictures.com

Juglans behoort tot de nootfamilie, de Juglandaceae. Familiegenoten zijn *Carya*, de bitternoot, en *Pterocarya*, de vleugelnoot. Juglans is de grootste vertegenwoordiger met circa 15 soorten waarvan ruim de helft in cultuur is. De wetenschappelijke naam Juglans is afkomstig van de Romeinse benaming Jovis glans dat weer een vertaling is van het Griekse Dios balanos. Dios verwijst naar Zeus en balanos naar eikelachtige vrucht. Juglans is dus een van oudsher aan Zeus gewijde boom. Na bruidsfeesten strooiden de oude Grieken walnoten onder de gasten op het moment dat de bruid de slaapkamer betrad. De bedoeling hiervan was het huwelijk vruchtbaar te laten zijn. De Nederlandse naam walnoot is waarschijnlijk afkomstig van het Latijnse *nux gallica* ofwel Waalse noot.

SPIJSOLIE

Kenmerkend voor de Juglans-soorten is het grote samengestelde blad dat is opgebouwd uit een aantal tegenoverstaande deelbladeren en een topblad. Kenmerkend is ook dat Juglans eenhuizig is. Aan eenzelfde boom verschijnen zowel mannelijke als vrouwelijke bloemen. De lange mannelijke katjes hangen aan het hout dat het voorgaande jaar is gevormd. De weinig opvallende vrouwelijke bloemen openen zich aan de jonge scheuten. In het najaar rijpen de vruchten waarbij de groengele schil (ook wel bolster genoemd) openscheurt en de houtige noot tevoorschijn komt. De kern van deze, bij de meeste soorten eetbare, noot bevat 40% tot 60% olie. Die olie dient als spijsolie maar vindt zijn weg ook richting de cosmetische industrie. *J. regia* is de gewone walnoot of okkernoot. De soortnaam betekent koninklijk en verwijst naar de imposante habitus van volgroeide bomen, soms tot wel 30 meter hoogte. De soort komt van oorsprong uit Azië en Nederland bevindt zich op de noordgrens van zijn groeigebied. Per cultivar kan de vorstgevoeligheid verschillen. 'Carpathian' bijvoorbeeld is een varië-



Juglans nigra

Juglans is meer dan een eetbare noot

teit die in het noorden van de Verenigde Staten en in Canada in cultuur is en die het ook goed doet in Nederland. Meer keuze is er in de landen met een wat milder klimaat. Zo zijn in Frankrijk voorbeelden te zien van grote boomgaarden waar diverse cultivars zijn aangeplant. 'Broadview' is een bekende cultivar die trager groeit dan de soort en daardoor geschikt is voor de minder grote tuin. Omdat de bloemen niet altijd gelijktijdig verschijnen is het raadzaam 'Buccaneer' als bestuiver in de buurt te zetten. 'Buccaneer' vormt een forse zelfbestuivende boom die al op jonge leeftijd vrucht draagt. Net als 'Franquette'. Voor de productie van noten is er verder een hele reeks van variëteiten beschikbaar. Voor de sier is er de cultivar 'Pendula' met hangende takken en 'Laciniata' met diep ingesneden blad. Deze laatste heeft een bescheiden omvang en vormt een opvallend transparante kroon. 'Purpurea' is een weinig voorkomende variëteit met donkerrode bladeren.

BAKKERIJEN

Inheems in Noord-Amerika is *J. nigra*, de zwarte walnoot. De naam verwijst naar de donkere stam van oude bomen waaraan de soort dui-

delijk is te herkennen. Volwassen bomen, in uitzonderlijke gevallen tot 250 jaar oud, kunnen hoogtes tot soms wel 40 meter halen. De vruchten zijn ronder dan bij *J. regia* en vanwege de hardheid lastiger te kraken. In Noord-Amerika gebruikt men de kern in bakkerijen en bij het bereiden van spijzen. De zwarte walnoot groeit zonder problemen in Europa waar hij vanwege zijn relatief snelle groei een geliefde houtproducent is. Vooral in de 19de eeuw was het decoratief getekende walnoten hout populair. Het werd gebruikt voor onder andere piano's en meubels. Ook *J. nigra* heeft een sierlijke cultivar, namelijk 'Laciniata' met diep ingesneden blad. Andere sierbomen zijn *J. ailantifolia* en *J. mandshurica*, beide afkomstig uit Azië. Van de eerste, de Japanse walnoot, gebruikt men met name in Japan de vruchten. In Nederland is deze ruim 10 meter hoge boom vooral waardevol vanwege het bijna 1 meter lange blad. *J. mandshurica* wordt even hoog en heeft eveneens groot blad waarvan de deelblaadjes een fijngezaagde rand hebben. Voor beschutte standplaatsen is er nog *J. microcarpa* met kleine bladeren en kleine vruchten. Deze Texaanse walnoot vormt een kleine boom of forse heester tot circa 7 meter hoogte.